

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสังวรสูตร

ผู้วิจัย : นายจะเด็จ คงสุขศรี

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาชิต ฐานชิต, ดร., ป.ธ. ๗, ศน.บ. (การศึกษา), M.A. (Sanskrit),

Ph.D. (Vedic Studies)

: ผศ.ดร.วิโรจน์ คุ่มครอง, ป.ธ. ๙, พธ.ม. (พระพุทธศาสนา),

พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระสำคัญและโครงสร้างในสังวรสูตร ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมสำคัญในสังวรสูตร และ ๓) เพื่อศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสังวรสูตร โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวบรวม สรุปเรียบเรียงบรรยายเชิงพรรณนา ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า สังวรสูตรเป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ตรัสแสดงตามพระอัชฌาติกะแก่พระภิกษุสงฆ์โดยตรงสอนให้ สังวร หมายถึงการปิด คือ การสำรวมอินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยัยตีติยร้าย ในเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโผฏฐัพพะ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ ระวังไม่ให้กิเลสเกิดขึ้นครอบงำใจของตนได้ ในเวลารับรู้อารมณ์ทางทวารทั้ง ๖ ถ้าไปหลงเพลิดเพลีน ชื่นชม ยึดติดอยู่ เป็นสาเหตุให้จิตเสื่อมจากกุศลธรรมทั้งหลาย ซึ่งเป็นต้นเหตุของการเจริญอกุศลธรรมในจิตยึดติดกามคุณ กิเลสนิเวรณต่าง ๆ เมื่อได้เจริญจิตด้วยการสำรวมอายตนะเหล่านี้ย่อมไม่เสื่อมจากกุศลธรรม

หลักธรรมคำสอนสำคัญในสังวรสูตรคือการสำรวมระวังในอายตนะภายในและอายตนะภายนอก เพื่อให้มองเห็นคุณและโทษของอกุศลต่าง ๆ ที่จะเกิดติดตามมาหากจิตของพระภิกษุไม่เพลิดเพลีน ไม่เชยชม ไม่ยึดติดรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์เหล่านั้นอยู่จนขาดการสำรวมระวังปล่อยให้จิตถูกอกุศลธรรมทั้งหลายซึ่งมีรากเหง้ามาจากโมหะ โทสะและโลภะ หลักสังวรธรรมยังเกี่ยวเนื่องในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาอย่างยิ่ง

การปฏิบัติวิปัสสนาในสังวรสูตรสามารถนำหลักสังวรมาใช้โดยการตั้งสติในขณะการรับอารมณ์ทางทวารอายตนะทั้ง ๖ คือ รู้อารมณ์ที่เกิดทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และทางใจ ในปัจจุบัน ให้กำหนดรู้การเกิดดับของอารมณ์และผู้รู้อารมณ์ ตามแนวสติปัฏฐาน ๔ คือการกำหนดพิจารณา กาย

เวทนา จิต ธรรม ซึ่งอาศัยธรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพัน โดยการมีสติสัมปชัญญะในการพิจารณาด้วยความเพียรตลอดเวลา สามารถตัดละต้นเหตุแห่งอกุศลธรรมทั้งหลาย จนรู้เห็นรูปรูปนามตามความเป็นจริงโดยความเป็นไตรลักษณ์ เกิดปัญญาญาณบรรลุมรรคผลนิพพาน หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งหลายได้ทั้งในอบายภูมิและทุกข์ในสังสารวัฏฏ์ ซึ่งเป็นเป้าหมายการสังวรสำรวมของภิกษุทั้งหลาย ดังพระอริยบุคคลผู้บรรลุธรรมด้วยการสังวรอายตนะ